

NAPTÁR ÉS ÜNNEPEK 2.

הג \ יום טוב \ מועד – *hag, jom tov, moed*
 ünnep / *hol ha-moed* (חול המועד) / félünnep / kis ünnep

Halákhikus kérdések:

- munkatilalom az öt tórai ünnepen

Lev. 23:3

שְׁשַׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לְד' בְּכָל מוֹשְׁבֵתֵיכֶם

Hat napon át munkálkodjatok, a hetedik nap sabbat-sabbaton, szent gyülekezés napja, semmi munkát (melakha) ne végezzetek: az Örökkévalónak szombatja legyen az minden lakhelyeteken.

Lev. 23:7 (21, 35, 36):

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ

Az első napon szent gyülekezések legyen, semmi munkát (melekhet avoda) ne végezzetek.

Ex. 12:16:

וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא יַעֲשׂוּ בָהֶם אֵד אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבָדוֹ יַעֲשׂוּ לָכֶם

Az első napon pedig szent gyülekezések legyen, és a hetedik napon is szent gyülekezések legyen; azokon semmi munkát ne végezzetek, egyedül csak amit megeszik minden lélek, azt lehet elkészíteni.

- 39 *melakha* (מלאכה), kivétel: *okhel nefes* (אוכל נפש)
- tűzgyújtás meglévő tűzről, közterületen cipelés
- *eruv tavsilin* (עירוב תבשילין)
- imarendi változások
- *jom tov seni sel galujot* (יום טוב שני של גלויות)

<u>ünnep neve</u>	<u>hónap</u>	<u>nap</u>	<u>hossz</u>	<u>info</u>
<i>peszah</i>	niszán	15	7 / 8 nap	<i>jom tov</i> ; zárandokünnep
<i>omer-számlálás</i>	niszán-ijjár-sziván	16	49 nap	gyászydőszak
<i>lag ba-omer</i>	ijjár	18		omer 33. napja, félünnep
<i>savuot</i>	sziván	6	1 / 2 nap	<i>jom tov</i> ; zárandokünnep
<i>tammuz 17 böjt</i>	tammuz	17		„kisböjt”
<i>draj vokhn</i>		17	3 hét	3 hetes gyászydőszak
<i>nájn teg</i>	áv	1	9 nap	9 napos gyászydőszak
<i>tisa be-av</i>		9		böjt
	elul			
<i>ros ha-sana</i>	tisri	1	2 nap	<i>jom tov</i> ; „ <i>jamim noraim</i> / félelmetes napok”
<i>aszeret jeme tesuva</i>		1	10 nap	10 bűnbánó nap
<i>Gedalja böjtje</i>		3	1 nap	kisböjt
<i>jom kippur</i>		10	1 nap	<i>jom tov</i> ; „ <i>jamim noraim</i> / félelmetes napok”; böjt
<i>szukkot</i>		15	7 / 8 nap	<i>jom tov</i> ; zárandokünnep
<i>hosana rabba</i>		21	1 nap	félünnep
<i>smini aceret</i>		22	1 nap	<i>jom tov</i>
<i>szimhat tora</i>		23	1 nap	galutban <i>jom tov</i> , Izraelben nem
	hesván			
<i>hanukka</i>	kiszlév	25	8 nap	félünnep
<i>tévét 10 böjt</i>	tévét	10		kisböjt
<i>tu bi-svát</i>	sevát	15		fák újéve
<i>Eszter böjtje</i>	ádár			kisböjt
<i>purim</i>		14		félünnep
<i>Susán-purim</i>		15		

ZSINAGÓGA ÉS HITKÖZSÉG

1. A zsidónegyed:

Zsidó utca / Zsidó negyed / Judenhof

intézmények: iskola, téli imahely, rabbi-lakás, *mikve*, kórház, vágóhíd – mészárszék, sütőde, közösség háza, bérlakások

kehilla / kehillat kodes / kahal (קהלה, קהילת קודש, ק"ק, קהל)

2. Tanulás és tanítás

„Ötéves korban kezdi a gyerek tanulni a Bibliát. Tízéves korban a Misnát. Tizenhárom évesen köteles a parancsolatokat (*micve*) betartani. Tizenöt évesen kezdi tanulni a Talmudot...”

Misna, *Pirke avot* 5:21

„A következő dolgoknak az ember élvezi a gyümölcsét ezen a világon, és közben megalapozza a következő világban is létét: szülők tisztelete, emberek kibékítése, jócselekedetek, de mindezeket felülmúlja a Tóra tanulása.”

Misna *Pea* 1:1

- *heder* (חדר)
- *jesiva* (ישיבה)
- *kolel* (כולל)
- *dróse* (דרשה)
- *talmud-tóra* (תלמוד-תורה)

3. A zsinagóga belső tere

synagoge / bet-kneszet / bet tefila / bet-midrás / sul / stibl

- ablak
- *aron ha-kodesh* (Tóraszekrény) (ארון הקודש)
- *dukhan* (דוכן)
- *mizrah* (keleti fal) (מזרח)
- *szefer Tora* (Tóratekerccs) (ספר תורה)
- *parokhet* (függöny) / *kaporet* (drapéria) (פרוכת, כפורת)
- *ner tamid* (örökmécses) (נר תמיד)
- *menóra* (מנורה)
- *amud* (עמוד)
- *sivviti-tábla* (שווייתי)
- *ülőhelyek*
- *bima* (dobogó) (בימה)
- *ezrat nasim* (női részleg) (עזרת נשים)
- *mehica* (מחיצה)
- *menóra* (מנורה)
- *kijor* (kézmosó) (כיוור)
- *kuppa* (persely) (קופה)

- *hüpe* (huppa / esküvői baldachin) – udvaron (חופה)

4. Zsinagógai funkciók

- *saliah cibbur* (שליח ציבור, ש"ץ)
- *hazzan* (חזן)
- *forzogerin* (פארזאגערין)
- *rabbi* (רבי)
- *rebbe*
- *samesz / sammas* (שמש)
- *gabbaj* (גבאי)
- *kohen, levi* (כהן, לוי)
- *minjan / minjen* (מנין)
- *derasa / dróse* (דרשה)

5. Hitközségi funkciók

- *rasekol* (ראש הקהל)
- *melamed* (מלמד)
- *sakter* (שוהט)
- *mohel* (מוהל)
- *batlen* (בטלן)